

Karel Prach a Lawrence R. Walker: Comparative Plant Succession Among Terrestrial Biomes of the World

Přistihla jsem se, že při práci sahám do polic s knihami čím dál tím méně často. Hledání informací ve slovnících, encyklopediích, učebnicích a monografiích není potřeba. Nejen, že vše můžete mít pohotově přímo ve svém počítači, ale knihy, které mám, jsou již trochu zastaralé a nové přibývají jen zřídka. Vědci dnes knihy moc nepiší a děje se tak přesto, že kniha dovoluje autorům něco, co vědecký článek nenabízí: prostor pro rozvinutí skutečně velké myšlenky přesahující deset stran tištěného textu. Z řečeného vyplývá, že nová kniha kolegy je něco, co si zaslouží náležitou pozornost. Dovolte mi proto upozornit na knihu Karla Pracha, kterou napsal společně s americkým ekologem Lawrence R. Walkerem, o srovnání rostlinné sukcese napříč světovými biomy.

• Autoři

Oba pánové mají za sebou více než tři desítky let trvající kariéru věnovanou výzkumu vývoje vegetace na místech, kde byl rostlinný kryt zničen. Získali zkušenosti z různých biomů a z různých typů narušení vegetace. L. R. Walker např. studoval sukcese na dunách v Austrálii, říčních nivách na Aljašce, po hurikánech na Portoriku nebo na vulkánech v Severní Americe. K. Prach zase zaznamenal sukcese na opuštěných polích, výsypkách po těžbě hnědého uhlí, v kamenných lomech a jiných těžebnách ve střední Evropě, ale rovněž na odledněných místech v Arktidě nebo na říčních náplavech v Himálaji, Jižní Koreji a v Severní Americe. Autoři také spojuje téma obnovy ekosystémů, kde právě zkušenosti ze studia sukcese využívají a snaží se najít kompromis mezi rychlým technickým řešením obnovy vegetace po jejím zničení a (většinou) pomalými přírodními procesy, které však přinášejí větší přírodní hodnoty.

• Téma

Srovnávací přístup uplatněný v knize vyplývá z toho, že informací o jednotlivých případech už ekologové nashromáždili tolik, že se mohou podívat na efekt okolností, kde, kdy a jak danou věc zkoumáme. Autoři prostudovali 7 tisíc článků o sukcese a vybrali z nich 530 prací, které byly dost kompletní, aby mohly být ve srovnání využity. Cílem bylo zjistit, jak parametry sukcese, její úspěšnost, předpověditelnost, vývoj druhové bohatosti a podíl invazních druhů souvisí s tím, jaký typ narušení sukcese způsobil a v jakém biomu se odehrává. Podobná srovnání sukcese se dosud týkala pouze jednotlivých regionů nebo typů narušení a publikace tedy přináší v tomto směru úplně první globální a formálně provedené srovnání a analýzy.

• Prezentace

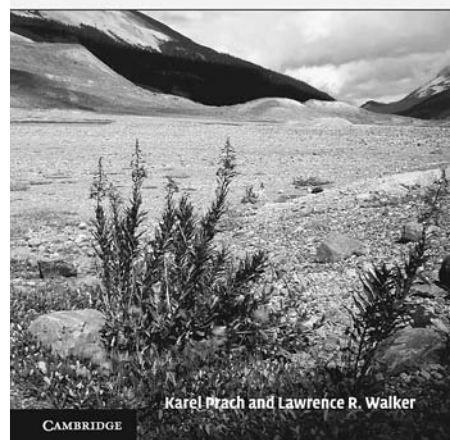
Kniha je členěna na tři části a většinu informací naleznete v oddílu II. Sukcese podle typů disturbance. Pojednávají se

zde jednotlivé typy disturbance seřazené od těch přírodních (sopky, ledovce, větry) po lidsmi způsobené (kácení, orba, těžba). Všechny kapitoly mají stejnou strukturu, popisující disturbance, abiotické a biotické podmínky sukcese, srovnání biomů, teoretické a praktické implikace. Text je nabitý informacemi, ale díky pravidelnému členění se v něm lze snadno orientovat. Část III. je syntézou srovnávacího přístupu a navíc pojednává témata, která nebyla systematicky probírána v předchozím textu a jsou výzvou pro studium sukcese do budoucna. Část I. jsem si nechala nakonec (stejně knihu nebudete číst od první do poslední stránky, to dělají jen recenzenti) – začíná popisem historie výzkumu sukcese a na několika stránkách stručně představuje současné otázky oboru. Většinu textu potom tvoří popis biomů. To může být sice praktické pro úplné začátečníky studia ekologie, ale zde se mi to zdá nadbytečné. Naopak bych uvítala mnohem podrobnější popis současných představ o sukcese, vztahu sukcese a ekologie obnovy, ochrany přírody, invazních druhů nebo úspěchu sukcese, které autoři v následujících kapitolách věnují mnoho pozornosti. Zasloužily by si řádný úvod, a nejen závěr jako nyní.

• Ilustrace

Recenzovaná kniha je vizuálně hodně tradiční, jen s grafy a černobílými fotografiemi v textu a barevnými fotografiemi ve speciálním oddílu. Ve výrobě bohužel vznikl z pečlivě vybrané série barevných fotografií poznámkový blok, protože snímky zabírají jen polovinu stránky, zatímco druhá zůstala prázdná. V syntetické části a v závěru knihy najdeme koncepční obrázky a grafické modely týkající se tématu, úvod

Comparative Plant Succession Among Terrestrial Biomes of the World

je ale téměř bez ilustrací. Víím, že množství ilustrací potřebné k pochopení tématu je velmi subjektivní, přesto si myslím, že by uvedení do problematiky prospěly.

Závěrem

Knihu doporučuji pozornosti všem, které zajímá rostlinstvo na narušených místech, ať už jako praktický, nebo teoretický problém. Systematický globální přístup k tématu, který autoři zvolili, přináší nový pohled na tradiční ekologickou disciplínu a je užitečný v rychle se měnícím světě.

**Cambridge University Press,
Velká Británie 2020, 412 str.
Publikaci lze zakoupit v internetových
knihkupectvích. Cena od 928 Kč**

1 Spontánně zarostlý lom Kosov u Jihlavy přibližně po 20 letech od ukončení těžby – příklad sukcese na těžbou narušených místech, představený i v recenzované knize. Foto K. Prach

